

TL 2029 Türk Kültürü Araştırmaları

Öğretim Üyesi: Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Can TEZİÇ.

6. Hafta

Hazırlık soruları:

- **Etnikos ve etnososyal organizma (ESO) olgularını tarihsel süreç içerisinde değerlendiriniz.**

Yatay Doğrultuda Farklı Tarihi Periyotlarda Etnik Sistemin İncelenmesi.

Bromley, yatay olarak ele aldığı tarihi taksonomik olguyu, insanlık tarihini ekonomik üretim biçimlerine göre farklı dönemlere ayırarak incelemiştir. Bu dönemlerdeki etnik sistem, ilkel toplumlarda kabile, köle ve feodal toplumlarda halk (narod), kapitalist ve sosyalist toplumlarda millet (natsiya) olarak ele almıştır.

İlkel Toplumlarda Etno-Sosyal Süreç

Bromley'e göre, ilkel toplumlarda etno-sosyal organizma kabile temelinde oluşmaktadır. Bromley kabile olgusunu şu şekilde açıklamıştır. Kabile etno-sosyal bir organizma olarak kendi ismine (etnonim) sahip bir örgütlenme iken aynı zamanda kabile üyeleri ortak bir dile de sahiptirler. Bu çerçevede, her hangi bir dilin bir diyalekti tüm kabile üyelerince paylaşılmaktadırlar. Bunun yanında kabile üyeleri aynı kültür ve ekonomik yaşam biçiminin etrafında bir araya gelmiş gruplardır. Bütün bu objektif öğeler kabile üyeleri tarafından ortak sınırlar içerisinde paylaşılmaktadır. Bromley bu objektif kültürel öğelerin kabile

üyeleri arasında aynı zamanda gruba birlik ruhunu kazandıran ikincil bir öge olarak grup bilincini ortaya çıkardığını iddia etmektedir.

Kültürel ve manevi yaşam olgusuna daha yakından bakıldığı zaman Bromley din olgusunun kabile içerisinde grubun kendini tanımlaması ve diğer gruplardan kendisini ayırması sürecinde de önemli bir işlevi olduğunu belirtmektedir.

İlkel çağda her kabilenin kendi tanrısı bulunurken, grubun birliği ise kabileye ait ve kabileye var oluşu hakkında kozmolojik bilgi veren bir mit ile sağlanmaktadır. Diğer bir deyişle mit kuşaktan kuşağa aktarılan bir olgu olarak grubun psikolojik dengesinin sağlanmasında en önemli unsurlardan biridir.

Yine her bir kabilenin kendine ait bir kültü bulunmektedir. Kült çerçevesinde düzenlenen ayinler, ritüeller her bir kabilede grup birliğini güçlendirirken aynı zamanda grupların birbirlerinden ayrılmasında da işlev görmektedir.

Tüm bu inanç çerçevesi içerisinde kabile üyeleri kendilerine özgü dövmeler veya kullanmış oldukları takı veya giyisiler ile gruba özgü bir birlik bilinci gelişirken, aynı zamanda da bu semboller ile gruplar birbirlerinden ayrılmaktadırlar.

Sonuç olarak, “biz ve onlar” ayrımı tüm bu materyal kültür ve inanç ekseninde ortaya çıkmaktadır.

Gruplar arası ilişkiler esnasında kabile bireyleri kendilerini çevrelerindeki diğer kabilelerden daha üstün olarak tasvir etmektedirler, hatta diğer gruplar ile olan dostane ilişkilerde ve evliliklerde bile bu üstünlük kurma çabası devam etmektedir. Biz ve onlar ayrımı bizler – gerçek insanlar – gibi etik olmayan adlandırmalara da yol açabilmektedir.

Pek çok kabile ismi - insanlar – bizim – gibi köklerden çıksa da, kabile etnonimlerinin bir kısmı da kabilelerin kendilerine özgü ekonomik uğraşlarını veya yaşadıkları coğrafyayı yansıtacak şekilde oluşmuştur. Orman insanları, dağ insanları, step insanları, deniz insanları örneklerinde olduğu gibi bu tip etnonimler pek çok kabile isminde rastlanmaktadır.

Temel Kaynak

Teziç, M.C. (2017) Yu. V. Bromley'in Metodolojisinde Etnos Olgusunun Diky ve Yatay Taksonomik Düzlemlerde İncelenişi. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. Cilt. 14, Sayı 1. ss. 185-205.

Yardımcı Kaynaklar:

Banks, M. (1999) *Ethnicity: Anthropological Constructions*. Routledge.

Fenton, S. (2003) *Ethnicity*. Cambridge, UK: Polity, Oxford, Malden, MA: Blackwell.

Hutchinson, J.; A. D. Smith. *Ethnicity*. (1996). Oxford University Press: Oxford, New York. ss.3-14.

Teziç, M.C. (2013) Rassmotreniye russkoye (sovyetskoy) teorii etnosa cherez konstruktivistskuyu perspektivu «primordial'nıy konstruktivizm». *Obshestvo-sreda-razvitiye*. no. 4. ss. 109-113.